

Medzinárodná konferencia o dejinách medicíny a veterinárneho lekárstva

Brno, 6. – 7. september 2017

Patrik DERFIŇÁK

Poznanie histórie vývoja medicíny i veterinárneho lekárstva v priebehu uplynulých storočí predstavuje tematicky veľmi bohatú a pestrú problematiku. Tá už niekoľko rokov láka odborníkov z rôznych vedných oblastí k účasti na špecifickom pracovnom stretnutí. V tomto roku sa v dňoch 6. – 7. septembra uskutočnil v poradí siedmy ročník medzinárodného vedeckého seminára *Po stopách zdravia a nemoci človeka a zvierat*. Už tradične sa miestom konania tohto podujatia stalo Technické múzeum v Brne, ktoré zabezpečuje tiež vydávanie kolektívnej monografie venovanej problematike otázkam dejín medicíny a veterinárneho lekárstva.

V rámci podujatia odznelo 28 referátov českých a slovenských odborníkov. Vzhľadom na pomerne široké zameranie a veľký počet tematicky rozdielnych problémov, pristúpili organizátori celkom logicky k vytvoreniu viacerých prednáškových blokov. Prvý z blokov venovali problematike múzejníctva, resp. významným, no dnes už takmer zabudnutým osobnostiam spojeným s medicínou či veterinárnym lekárstvom. Z referátov, ktoré odzneli možno spomenúť napríklad vystúpenie Mgr. Zuzany Schierovej (Hrdličkovo múzeum človeka, Praha) *prof. MUDr. Jindřich Magietka, RNDr. h. c. – antropolog a lékař*, v rámci ktorého predstavila životné osudy a aktivity tohto významného odborníka. K zaujímavým prednáškam, ktoré vyvolali širšiu diskusiu, možno zaradiť príspevok dr. Jiřího Jindru (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR) *Laureáti Nobelových cen za fyziologii nebo medicínu v letech 1945 – 1960^a*.

Vystúpenie Dr. Kovaľa na konferencii. Foto J. Džujko

Ten predstavil podmienky i postupy pri udeľovaní tohto najprestížnejšieho ocenenia práce vedcov, v tomto prípade v oblasti medicíny alebo fyziológie, konkrétne osobnosti, ale tiež viaceré špecifiká a zaujímavosti.

Dvojica autoriek z Košíc, Dr. Jarmila Platová a Dr. Marta Jiroušková v referáte *doc. MUDr. Bernard Gomboš, CSc., – významná osobnosť československého pracovného lekárstva*, pripomenuli životné osudy, ale najmä pracovné aktivity jednej zo zaujímavých a vo viacerých smeroch významnej osobností československej medicíny. Doc. Gomboš sa zaoberal predovšetkým chorobami z povolania či otázkami dlhodobého pôsobenia ortuti na ľudský organizmus. Dr. Beáta Ricziiová a Dr. Oľga Vaneková (Univerzita Komenského, Bratislava) sa vo svojom vystúpení *P. Ballus – Dejiny vzniku a založenia sirotinca v slobodnom kráľovskom meste Prešporok, 1833* venovali jednak priamo vzniku a prevádzke, jednak cieľom, ktoré si kládli zakladatelia tohto dôležitého sociálneho zariadenia. Predstavili tiež viaceré významné osobnosti, ktoré sa priamo podieľali na prevádzke. Výhodou v tomto prípade bolo zachovanie dôležitého písomného prameňa, od jedného zo zakladateľov a členov správy sirotinca.

Väčší počet referátov zaradili organizátori do osobitného bloku venovaného dejinám kúpeľníctva. Z tých, ktoré vzbudili rozsiahlejšiu diskusiu možno spomenúť vystúpenie Mgr. Ilony Pavelkovej (Muzeum Těšínska) s názvom *Lázeňské prostředí – areály lázní a jejich objekty na příkladech slezských lázní a sanatorií (od jejich počátků do konce 30. let 20. století)*. Už pri zakladaní kúpeľov predstavovalo jednu z dôležitých podmienok vhodné prírodné prostredie. To následne doplňovali majitelia alebo prevádzkovatelia kúpeľov jednotlivými budovami, ktoré vytvorili vzhľadom na potreby pacientov niekedy pomerne špecificky rozvrhnutý kúpeľný areál. Viaceré zaujímavé zistenia v tomto smere autorka demonštrovala na analýze konkrétnych kúpeľných areálov (Darkov, Jeseník, Karlova Studánka).

Zaujímavej a málo známej problematike sa v príspevku *K dejinám zdravotníctva a kúpeľníctva v Prešove na prelome stredoveku a novoveku*, venovala Dr. Marcela Dome-

Dr. Džujko počas vystúpenia. Foto P. Koval'

nová (Prešovská univerzita – PU v Prešove). Na príklade vývoja situácie v jednom z významných slovenských miest priblížila nielen celkový vývoj v sledovanej oblasti, ale tiež viaceré nové poznatky, ktoré sa jej podarilo získať v rámci výskumu rozvoja medicínskych postupov a zabezpečovania telesnej hygieny obyvateľstva. Rovnako málo známou, no veľmi zaujímavú problematiku transformácie zdravotníckych zariadení na začiatku 19. storočia sa pokúsil načrtnúť Dr. Jiří Luňáček (Úřad práce ČR, Olomouc) v príspevku nazvanom *Civilní hlavní nemocnice na Moravě v roce 1814*. Transformácia a postupný zánik vojenských poľných nemocníc, resp. ich prechod pod civilnú správu predstavoval komplikovaný proces, pričom prostredníkom medzi armádou, moravsko-sliezskym guberniom a samotnými nemocnicami sa stala vymenovaná odborná komisia. Celý proces mal viaceré dlhodobé dôsledky (redukcia lôžkovej kapacity a pod.), ktoré sa prejavili na nasledujúcom vývoji zdravotníckej siete v regióne Moravy.

Z referátov, ktoré odzneli druhý deň seminára možno ako osobitne zaujímavé spomenúť aspoň vystúpenie doc. Sandry Sázelovej (Masarykova univerzita Brno, AÚ AV ČR) *Mladopaleolitické vlčí populace a její patologie. Příklady z lokalit Dolní Věstonice II a Pavlov I*. Na konkrétnych výsledkoch realizovaných archeologických výskumov sa pokúsila priblížiť viaceré nové a zaujímavé momenty týkajúce sa nielen samotného mladopaleolitického lovca a jeho komunity, ale tiež populácie lovenej zvery. Dôležitejšie, navyše rozsiahlej problematike sa venovala Dr. Anna Falisová (SAV, Bratislava) v príspevku *Organizácia protiepidemickej služby na Slovensku v minulosti*. Po krátkom pohľade do 19. storočia sa sústredila na vývoj tejto oblasti zdravotníctva v priebehu 20. storočia jednak v rámci Československa, jednak v rámci aktivít na európskej či celosvetovej úrovni. Napriek zdokonaleniu medicínskych postupov i účinných liečiv sa otázka výskytu a liečenia infekčných chorôb, najmä v krízových obdobiach, ukázala ako mimoriadne komplikovaná, navyše vedúca k veľkému množstvu obetí. Problematike vnímania aktuálnej zdravotnej situácie verejnosťou sa venoval PhDr. Ján Džujko (PU v Prešove), v referáte *Reflexia zdravia a zdravotných pomerov na Slovensku na stránkach Slovenského ľudu (1921 – 1938)*. Na príklade analýzy periodika vychádzajúceho na východnom Slovensku, navyše v dlhšom časovom horizonte, sa pokúsil predstaviť informácie o zdravotnej situácii v regiónoch, postupy pri identifikácii najbežnejších chorôb, odporúčané postupy pri liečení či zásady zdravej životosprávy.

Odborný seminár, ktorý už niekoľko rokov pripravujú pracovníci Technického múzea v Brne sa vďaka kvalitnému výberu zaujímavých tém i prednášajúcich zaradil medzi podujatia, ktoré sa tešia značnej pozornosti odbornej komunity. Zostáva iba dúfať, že tradične dobrá odborná úroveň i srdečný prístup organizátorov, predovšetkým Dr. Radka Slabotínského, zostane zachovaná aj v nasledujúcich rokoch.